

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Адриан Георгиев

Относно дисертационен труд на тема:

„МУЗИКАЛНО ИНТЕГРАТИВНИ ФУНКЦИИ НА СИСТЕМАТА НА МЕТОДИТЕ НА ОБУЧЕНИЕ“ на Ралица Емилова Димитрова, за получаване на научна степен „ДОКТОР“ по Педагогика на обучението по музика в област на висше образование 1.3.

Научен ръководител: проф. д-р Адриан Георгиев

Ралица Емилова Димитрова е родена в гр. Свищов, обл. Велико Търново. Завършила е НУИ „Панайот Пипков“ гр. Плевен, през 2007г. През 2012 година придобива степен „магистър“, в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ гр. София със специалност „Пиано“. През 2013г. Ралица Димитрова получава магистърска степен - Педагогика на обучението по музика от НМА „Проф. Панчо Владигеров“. След конкурс е зачислена като редовен докторант към катедра Музика. Отчислена е с право на защита през 2017г.

Дисертационният труд е представен за защита пред катедра Музика през 2017г. Ралица Димитрова работи от 2013 година като учител по музика в НГПИ „Св. Лука“, гр. София. Упражнява преподавателска дейност по пиано от 2012 година в читалище Възраждане-1935г. В периода на обучение в докторантската програма на катедра Музика води упражнения по дисциплините „Задължително пиано“, „Методика на обучението по музика в 1-4 клас“, „Методика на обучението по музика в 5-12 клас“ От 2017г. работи като редактор по музика в издателска къща Анубис, гр. София.

Темата на дисертационния труд се отличава с актуалност, особено в контекста на проведената реформа в областта на образованието и утвърждаването на новия закон за предучилищното и училищното образование от 2015г. Дисертационният труд изследва конкретни слабости на проведената реформа в образованието и разкрива възможност за осъществяване на допълнително обучение по предмета музика под формата на факултативни учебни часове. Интердисциплинарните връзки, които съществуват между предмета музика и тясно специализираните предмети в училищата по изкуствата, двупосочната връзка, която се осъществява в процеса на обучение и възможността за отпадането на предмета музика от учебната програма на училищата по изкуствата провокират интереса на Ралица Димитрова към избора на проблематика за дисертационното ми проучване. Основният проблем, поставен в този дисертационен труд, е изследване на възможността за осъществяване на обучение по музика под формата на факултативни учебни часове и прилагане на нов методически модел на работа. Обект на изследването са учениците от Национална гимназия по приложни изкуства „Св. Лука“, град София. Предмет на анализирание е резултата от изготвените творчески проекти на учениците от специалностите – Пространствен дизайн, Рекламна графика и Художествена тъкан на зададена музикална тематика. Целта на дисертационния труд е да изследва възможностите за осъществяване на обучение по музика след 9 клас под формата на факултативни учебни часове (ФУЧ). Авторът си

поставя конкретни цели и изпълнява конкретни задачи в процеса на разработване на дисертационното изследване, а именно:

- Разработване на анкети и тестови инструментариум, който да съдържа възможности за ясно определяне степента на познаване на музикалното изкуство.
- Анализирание на получените резултати и извеждане на изводи от проучването за целите на практиката.
- Да се предложи методически модел за усъвършенстване на организацията и учебния процес по музика, с оглед на повишаване на ефективността на учебно-възпитателния процес, в тясно специализираното училище.

Изследването е проведено с ученици от НГПИ „Свети Лука“ и 51 СОУ „Елисавета Багряна“, гр. София. Учениците от посочените училища са изготвили творческите проекти на музикална тематика, като специален подбор по отношение на тяхната музикалност не е правен. Специалностите, които обхваща изследването са: Рекламна графика, Пространствен дизайн и Художествена тъкан, от НГПИ „Свети Лука“ и паралелка с профил „Изкуства“, с разширено изучаване на приложни изкуства, графичен дизайн и реклама, текстил от 51 СОУ „Елисавета Багряна“, гр. София .

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. В увода се обосновават актуалността и значимостта на проблема, определят се обект, предмет, цел, задачи и хипотеза на изследването. Представят се методите, показателите и обхвата на изследването.

В първата глава на дисертационният труд „Теоретична постановка на проблема“ се разглежда значението, което оказва предмета музика върху личностното и професионално изграждане на учениците. Обръща се внимание на ролята на музиката в процеса на формирането на децата като творци, значението на образността в обучението по музика, както и на ролята на учителя по музика. Разгледани са нормативни документи, уреждащи функционирането и провеждане на обучение по музика в първи-четвърти клас, както и пети-девети.

Уеднаквяване на образователните и квалификационни стандарти между страните членки на Европейския съюз налага приемането и прилагането на Европейската референтна рамка на ключовите компетентности и Европейска квалификационна рамка за учение през целия живот (ЕКР) в българската образователна система. Европейската квалификационна рамка дефинира компетентностите на базата на личностните способности и умения за използване на придобитите знания в процеса на обучение. Уменията се описват като познавателни, чрез прилагане на логическо и творческо мислене и практически, включващи сръчност и употреба на материали и инструменти. Практическите и познавателни умения се откриват в учебната и трудовата дейност на всеки ученик, но определяща е степента на поемане на отговорност и самостоятелност в процеса на обучение. Осемте компетентности, които се посочват в Европейската рамка включват личности, междуличностни и социални умения, които учениците трябва да изградят в училищното обучение за активното им участие в обществения живот. Компетентностите са разработени на базата на междупредметните връзки между отделните учебни предмети и са равностойни помежду си. Ралица Димитрова разглежда „ключовите компетентности“ като основа за

интеграция в обучението по музика и приложни изкуства. Интеграцията на предмета музика с другите учебни предмети, чрез които се придобиват ключови компетентности, съдейства за цялостното развитие на уменията на учениците. Разглеждайки заложените в обучението по музика ключови компетентности се откриват интердисциплинарни връзки между предмета музика и специалните предмети за учениците по приложни изкуства от НГПИ „Св. Лука“, гр. София в специалностите Рекламна графика, Художествена тъкан и Пространствен дизайн. Учебният план на посочените специалности предвижда изготвяне на творчески проекти от учениците на музикална тематика. Поставените задачи по специален предмет се осъществяват със средствата и технологията на изработване, усвоена в часовете по специален предмет. Музикалната тематика на поставената задача пряко кореспондира с предмета музика и прилага натрупаните знания и умения на учениците в часовете по музика. За правилното и резултатно осъществяване на обучение по музика в прогимназиалния етап е от значение да се разгледа социалната зрялост и личностна идентификация, която търпи редица промени в този сложен период от живота на учениците, а именно пубертета. Необходимостта от разглеждането на протичащите процеси при формиране на личността се налага поради сложността на изграждането на ученика в личност и човек на изкуството. Сложността на личността се изразява в сложния характер на протичащите психични процеси – възприятие, памет и мислене, които изграждат богатството на личността. Разглежданият период от училищния път на ученика – преходът между прогимназиалния и гимназиалния етап е освен преход между две образователни степени е и период свързан с много физиологични и психични промени в един сложен етап за ученика.

Разработката логично преминава във втората глава – „Психологически аспекти на интегративните функции в изкуствата: музика – приложни изкуства“. В тази глава се разглеждат интегративните функции, които се осъществяват в процеса на обучение между предмета музика и тясно специализираните предмети в гимназията по приложни изкуства.

В трета глава - „Методически модел“ се представя примерна учебна програма за провеждане на факултативни учебни часове по музика и примерно годишно тематично разпределение на часовете в 10 и 11 клас. Предложената примерна учебна програма за факултативните учебни часове по музика предвижда изучаване на предмета по 1 час седмично за цялата учебна година за 10 и 11 клас. Предложената учебна програма за факултативно изучаване на предмета музика в 10 клас посочва 5 теми в учебното съдържание, които разглеждат различни сфери в музикалното изкуство. За изпълнение на основните музикални дейности учебното съдържание предвижда темата Музикална практика да развива и обогатява слушателския и изпълнителски опит на учениците. Важно място от предвидената учебна програма за 10 клас заема темата Музикални инструменти, с нейното разглеждане се цели детайлно запознаване на учениците с възникването, развитието и мястото на музикалните инструменти в музикалната практика. Детайлното запознаване с класификацията на музикалните инструменти от класическата и фолклорна практика ще даде увереност на учениците при изготвянето на творчески проекти, представящи музикални инструменти. Въпреки, че

предложената тематика и примерна учебна програма донякъде повтаря вече изучаван материал в предходни класове, авторът предлага и обосновава нуждата от допълнителни занимания по музика и музикално изкуство точно в тази възрастова група чрез Експертна оценка от 15 учители от различни педагогически дисциплини, с различен педагогически стаж. Учителите работят в две различни училища – НГПИ “Св. Лука” и 51 СОУ “Елисавета Багряна”, в които е проведено изследване от дисертационното проучване. Експертната група включва още и автори на учебници по музика, съставени по актуалните към 2017 година учебни програми. Експертната карта изразява мнението на шест учители от специализираната подготовка на учениците от НГПИ “Св. Лука”, един учител по музика от НГПИ “Св. Лука”, гр. София, четирима учители от общообразователния цикъл от предмети, с които се осъществяват ключови компетентности в областта на математиката, българския език и литература, чужд език и история, един учител по музика от 51 СОУ “Елисавета Багряна”, гр. София, един докторант от СУ “Св. Климент Охридски” и двама автори на учебници по музика. От друга страна е проведено изследване на учениците от 8 и 9 клас в НГПИ “Св. Лука”, гр. София, което се осъществява поэтапно, като изследва учениците през училищния им път от 8, 9, 10 и 11 клас. Посредством изготвени анкетни карти, които учениците попълват в 8 клас като входна диагностика на вече натрупаните знания по предмета музика от предходните години и в края на 9 клас. Анкетите са своеобразна диагностика на усвоения материал и посредством тях се добива представа за нивото на ученическа подготовка по предмета музика в последните класове на неговото изучаване. Създадените анкетни карти са насочени към проучване на уменията, знанията и интересите на учениците към предмета музика, изучаван в прогимназиалния и гимназиалния етап на обучение. Изведенето на изводи и препоръки от направеното дисертационно проучване е изцяло насочено към обновяване и усъвършенстване на методите и форми на работа, насочени към по-качествено и резултатно обучение. Изводите и препоръките, които дава дисертационното проучване са изведени от анкетите, попълнени от учениците в 8 и 9 клас, експертните карти, попълнени от педагози и автори на учебници, изготвените творчески проекти на учениците в НГПИ “Свети Лука” и 51 СОУ “Елисавета Багряна”, както и резултат от наблюдения над учениците в процеса на педагогическата ми работа.

Ще цитирам някои по-ярки от музикално-педагогическа гледна точка изводи, както и препоръките, които Ралица Димитрова прави:

- учениците имат значими познания в областта на история на музиката и проявяват интерес към музикалното изкуство и изучавания песенен репертоар
- учениците имат съществени пропуски в областта на теория на музиката – линейно-нотна система, знания за елементите на музикалната изразност и музикалния анализ
- учениците изпитват трудности при разбирането и боравенето с музикалната терминология
- без системна и целенасочена извънкласна работа по музика, реализирана в консултация с преподавателя по музика, учениците от специалност Пространствен дизайн не биха имали необходимите знания за коректното изпълнение на поставените музикални проекти.

- Осъществяването на обучение по музика под формата на факултативни учебни часове спомага за мащабно разгръщане на творческото въображение и би гарантирало проекти с оригинално идейно и образно съдържание.

- за решаване на пропуските в областта на линейно-нотната система е необходимо изучаване и боравене с нотни примери през целия етап на обучение по предмета музика

- усвояването на музикалната терминология може да бъде решено чрез отделяне на повече часове за преговор и разясняване на музикалните понятия и термини, поставяне на задачи, които да провокират желанието на учениците за разбиране и боравене с езика на музиката.

- по-задълбоченото запознаване с музикално-сценичните жанрове ще разшири общата музикална култура на учениците и даде тласък в реализацията на творческите им търсения

- за правилното протичане на факултативните учебни часове по музика е необходимо да се създаде организация и условия за работа в учебния процес, различни от провеждането на часовете по музика в задължителната подготовка

- за нуждите на педагогическата практика е необходимо да се използват методи и форми на работа, имащи за цел максимално развитие на творческата дейност на учениците

Ще наблегна на някои от приносните моменти на дисертационния труд :

- Посочва интердисциплинарните връзки между тясно специализираните предмети и предмета музика като извежда необходимостта от изучаването му от бъдещите творци, учещи в системата на средното образование.

- Разкрива конкретни слабости и недостатъци на педагогическата практика. Тези недостатъци произтичат от утвърдения рамков учебен план за училищата по изкуствата и намаляващия брой часове, предвидени за изучаването на предмета музика.

Всичко казано до тук ми дава основание да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на Ралица Димитрова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по музика).

12.04.2018г.

подпис:.....

Проф.д-р Адриан Георгиев